

שאלות ותשובות בנוגע לפסק הדין בבג"ץ 11013/05 בנושא הכרה לצורך חוק השבות בגיורים שנעשו בישראל בקהילות רפורמיות וקונסרבטיביות

הגרסה הרשמית והמחייבת של פסק הדין מפורסמת באתר הרשות השופטת

1. מדוע בית המשפט צריך היה לדון בנושא הגיור הקונסרבטיבי והרפורמי?

חוק השבות קובע שיהודי הוא גם מי "שהתגייר". בעת שנוסף ביטוי זה לחוק בשנת 1970 הכנסת בחרה שלא לאמץ את הצעת חלק מחבריה להוסיף למונח "שנתגייר" את המילים "לפי ההלכה" או "לפי הרבנות הראשית". בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, בשנת 2005 החל שר הפנים להכיר בגיורים שנערכו בקהילות רפורמיות או קונסרבטיביות בחו"ל. העותרים בהליכים הנוכחיים עברו הליכי גיור בקהילה קונסרבטיבית או רפורמית בישראל וביקשו לקבל אזרחות ישראלית מכוח חוק השבות. שר הפנים דחה את בקשותיהם. בשנת 2005-2006 פנו העותרים לבית המשפט העליון וביקשו שיקבע אם הם זכאים לאזרחות מכוח חוק השבות. לפיכך, על בית המשפט מוטלת החובה להכריע בעתירות.

בית המשפט סבר שהכנסת היא זו שצריכה להכריע אם לצרכי חוק השבות הגיור תקף, ובמשך כחמש עשרה שנים דחה את הכרעתו על מנת ששר הפנים והכנסת ימצאו פתרון לעותרים ולסוגיה העקרונית. ואולם, מאז שהוגשו העתירות וביתר שאת מאז שנת 2016 (אז נפסק שיש להכיר בגיור של מי שעברו הליכי גיור בקהילות אורתודוקסיות בישראל שלא במסגרת מערך הגיור הממלכתי), לא אומצו הצעות שהיה בהן כדי לפתור את הסוגיה. בנסיבות אלה, כאשר העותרים ממתינים שנים רבות לדעת מה יעלה בגורלם נדרש בית המשפט להכריע בסוגיה.

2. האם בית המשפט דן בתקפו ההלכתי של הגיור?

לא. בית המשפט אינו עוסק בפרשנות ההלכה היהודית אלא רק בזכות של אדם לעלות לישראל מכוח חוק השבות ואין לכך נגיעה למעמד ההלכתי של הגיור. הפער בין הסוגיה האזרחית והשאלה ההלכתית עלה כבר בשנת 1962 אז קבע בג"ץ כי אדם

שנולד להורים יהודים והמיר את דתו לנצרות אינו זכאי לעלות לישראל מכוח חוק השבות. זאת, אף שמבחינה הלכתית "אף על פי שהמיר דתו, מכל מקום ישראל הוא" (בג"ץ 72/62 רופאיזן נ' שר הפנים).

3. האם יש חידוש משפטי בפסק הדין?

לא. בעבר הוגשה עתירה דומה לבג"ץ על ידי מי שהתגיירו בגיור אורתודוקסי בישראל (שלא במסגרת הגיור הממלכתי) בבתי הדין של הרב ניסים קרליץ בבני ברק ושל הרב פרנק במאה שערים (בג"ץ 7625/06 רגצ'ובה נ' משרד הפנים). בית המשפט אימץ לעניין זה את מבחן הקהילה היהודית המוכרת. דהיינו, שהגיור נעשה בקהילה יהודית מוכרת בהתאם לאמות המידה המקובלות בה. בית המשפט קבע כי בתי הדין של הרב ניסים קרליץ ושל הרב פרנק, עונים על הגדרת קהילה יהודית מוכרת וכי מי שנתגייר בהם זכאי לקבל אזרחות ישראלית מכוח חוק השבות.

בתיק זה בית המשפט הפעיל שוב את מבחן הקהילה היהודית המוכרת. כל שופטי ההרכב סברו שהגיורים שעברו העותרים בקהילות רפורמיות וקונסרביטיביות עונים להגדרת קהילה יהודית מוכרת.

גם שר הפנים בתשובה לבית המשפט בתיק הנוכחי לא טען כי יש שוני רלוונטי בין הגיור בבתי הדין של הרב קרליץ והרב פרנק ובין גיור שנעשה בישראל בקהילות רפורמיות וקונסרביטיביות.

4. מה היתה המציאות המשפטית לפני פסק הדין ומה המציאות המשפטית אחרי פסק הדין?

לפני פסק הדין הנוכחי הכיר שר הפנים בגיורים שעורכות קהילות רפורמיות וקונסרביטיביות בחו"ל והמתגיירים בקהילות אלה יכלו לעלות לישראל מכוח חוק השבות. פסק הדין קובע שגם אם הגיור נעשה בישראל יוכלו המתגיירים לקבל אזרחות מכוח חוק השבות.

5. האם פסק הדין סוגר את הדלת להסדרים אחרים?

לא. פסק הדין קובע את הדין על פי החוק הקיים. הכנסת יכולה בכל עת לקבוע הסדר אחר בחוק.

6. מהי דעת היחיד של השופט סולברג?

השופט סולברג סבור, כי מסקנתה המשפטית של הנשיאה, בהסתמך על ההלכה הפסוקה, היא נכונה. ואולם, המחוקק יכול ורשאי גם אחרת, להסדיר בחקיקה גיור ממלכתי, ברוח בית הלל, בהתאם להשקפה שהיתה רווחת במשך עשרות שנים. כך ימנע סטאטוס מפוצל ובעייתי, שבמרשם האוכלוסין יכול להרשם מי שנתגייר כיהודי, גם לגבי חוק השבות יוכר כיהודי; אך לא יוכל להתחתן או להתגרש כיהודי. ניתן להתבסס על המלצות ועדת נאמן, דוח נסים, או מתווה אחר, ומכל מקום המציאות ב'שטח' וחשיבות הנושא, מחייבים הסדר חקיקתי.